

Mistryo, Pintig, Tula

FRANCISCO ARIAS MONTESEÑA

Mistryo

Suppose a woman has ten coins and loses one, doesn't she light a lamp, sweep the house, and look for the coin carefully until she finds it?—Luke 15:8

Gumugulong na barya ang mundo ng babae
kaya't madalas nawawala sa sarili. Sa paghahanap,
may nakatatagpo ng dahilan sa kanilang pagkawala.
Maaaring hinahanap ang pag-iral sa pagiging Ina,
maybahay, tagasinop, at laging ang puwesto ay sa likod.
Katulad ng barya, maliit ang tingin sa halaga.
Ngunit di man ginto, ang pilak ay pilak.
Babae kang naghahanap ng silbi at mamumulat
na katumbas ka man ng barya, isang bundok kang
kayang tumabon sa naglalaho mong hinahon.
Mababatid mong ang sarili'y di magkakasiya
sa daigdig mong ikinukulong sa isang alkansiya.

Papel

“Inang, hindi tadyang
ang hinugot kay Adan—
Puso.”

Usapang Ina at Anak, Merlinda C. Bobis

Nagtataka ka kung bakit lumaki kang wala ang iyong ama. Katulad nang pagtatanong kung bakit sobra ang higit ng mga yakap ng iyong ina sa tuwing lalabas ka ng bahay. May nakikita ka sa kaniyang mata, nakalambitin ang pag-aalala sa kaniyang pilikmata. Natapos na ang mga pagtatanong

at paghahanap ng mga dahilan. Mangyari’y nagsawa ka na sa mga tugong tahimik, sa mga iling ng paglilihim, at mga tangong di mo batid kung pagsang-ayon. Nagtatago lagi ang mga salita sa ilalim ng kaniyang dila. Nauuna pang pumatak ang mga luhang tila madalas na bisita sa mga magdamag na wala siyang kasama sa pag-iisa sa kama.

“Inang, umiikli ba ang iyong dila?”

“Ineng, habaan mo ang pang-unawa.”

Kilala mo ang iyong ina, bilang bato at di nababasag. Kanina nakita mo siya sa ayos na kahabag-habag. Hawak ang ilang papel ng pakikipagkolas. “Anong akala ng tatay mo sa atin, mga aso?” bulalas niya ng pag-iyak “na isa kang tuta na bunga lamang ng minsan niyang pagbulog sa akin?” dugtong niya.

At ang bato, ang iyong ina sa iyong tingin ay nadudurog ngayong bato.

Humihingi ng laya ang iyong ama sa pagkakatali. Halos sa larawan mo lamang nakilala ang lalaking ito, bakit hindi niya natutuhang magbalik? Madalas sinisisi mo ang iyong ina sa kalagayan mong tila laruang iniwan ng mga nagsawang batang nabagot na sa paglalaro.

“Inang, nakasabit ba kaninong dibdib ang pagkukulang?”

“Ineng, walang saysay magbilang ng mga dahilan.”

Nakita mo ang kamay niyang nanginginig habang luha’y nangingilid sa pagpirma sa papel na ’yon. Nasa mata mo ang pagtataka kung paanong sa dulo ng panulat nakasalalay ang paglaya ng isa sa dalawa. Habang ikaw na pangatlo ay di nila nagawang ibilang sa numero.

“Inang, bakit may humihingi ng paglaya? Sino ba ang nakulong?”

“Ineng ...”

Anong paliwanag ang maaaring sabihin ng iyong inang mag-isang kasama mo sa pangangarap? At noon, nakita mo ang mga ulap sa kaniyang mukha, madilim, may dag-im.

Hindi ka na nagtanong sa babaeng nagkahugis mula sa dibdib ng iyong ama. Naiintindihan mo na siya.

Pulso

Bumalong ang dagta
Sa hiniwang kaymito.
Namuo sa talim
Ng kutsilyo ang ilang patak.
Diyan ako naiwan, mahal,
At hindi sa laman.

Ang Sabi Ko Sa Iyo, Benilda S. Santos

Araw-araw mong kinakapa ang dibdib,
sinisiguradong nasa tamang lugar ang puso;
o kung puso nga ang tamang nakakapa.
At ang pintig, ang sikdo at sasal ng di humihintong tibok,
nakakulong sa kapisang silid.
Kayat anong halaga ng sigaw na di nadidinig?

Kanina, minasdan mo sa salamin
ang mga nakatagong pasa sa katawan, wala sa braso
o bahaging kayang dalawin ng araw.
Ang sabi mo ay mabuti na ang ganito, *hindi balata*.
Kapag lumalabas ka ng bahay, nakabihis sa iyong labi
ang mga ngiti, ang mga pagbati sa mga nakakasalubong na kakilala,
ang tango at kaway sa mga kapitbahay. *Ang swerte mo naman
sa asawa mo. Gwapo, may magandang trabaho
at alagang-alaga ka, ang sabi nila.*

Sa loob ng inyong bahay nakabalot
sa paligid ang mga kulubot na litratong matagal nababad
sa init ng mga ilaw habang sumisinghap
ang mga napasasaklolong kagamitan.
Ay, kaylawak ng dagat-paraiso sa labas habang napupuno
ng baha ang loob ng iyong puso. Lunod, kahit magkunwaring
sanay ka sa paglangoy. Ang lahat ng kirot ay pilit
na pinagkakasiya sa hindi makatanggi mong pulso.
Ang swerte mo naman sa kaniya, alagang-alaga ka.

Sulok

For the hungry
The only food
Is their kiss,
Fierce and desperate,
And under their feet the quagmire
Squeaks like a thousand rats.

Almost At The End, Yevgeny Yevtushenko

Sa mga araw na ibinibitin
ng mga pahayagan
ang mga balitang *sila*

sa mga eskinita at daan
ang mga biktima, *pangkaraniwan*;
ito ang namumutiktik na bunga sa kamalayan.

Tila ba ito ang dapat na maganap,
na *sila* ang dapat maging biktima
ng lahat ng kamalasan,

Dahil tulad ng mga paboritong damit
ang mga taong ito ang binabagayan.
Kanina may isang asong may pangos

na buto mula sa basurahang katabi
ng Jollibee at Mcdo. Lumapit
ang ilang malalaking kauri

at agad inagaw ang buto. Walang kaso
sa sumamang laway mula sa naunang aso.
Ngayon, mas higit na malasa

ang pagsaid sa buto kaysa sa laman.
Umagang balita ang mga tao, aso,
aso, taong nakahandusay sa kalsada, *patay*.

May mga gabing may lason ang dilim.
May mga dilim na ipinagdiriwang
ng mga dagang unang nagmay-ari
sa mga bukas na basurahan.

Madalas may duklay sa sikmurang sanay
sa lasa ng tira at sa amoy ng luma,

Ngunit hindi masanay-sanay sa amoy ng kamatayan.

Paliparan

“Buksan ang pinto
Papasukin ako,
Sa bayan mo,
Sa selda ko,
Sa libingan ko.”

Bilang OCW, Elynia S. Mabanglo

Nais mong lumipad ng malayong-malayo.
Yaong hindi mahahabol ng panaghoy
ng isanlibo’t isang tanong na humihingi ng tugon.
Mga panangis na nasa kabilang ibayo maaari ang solusyon,
ang paniwala mo’y nandoon ang absolusyon.
Ang mga ito ang naging pakpak
upang maghangad kang pumailanlang,
Maaaring sa Hong Kong, Singapore, Brunei, London, o Rome.
Kung di pa sapat ay doon sa kung saan
inakalang naroon ang hudyat ng pagharap sa hirap,
mukha sa mukhang ipamumukhang kaya mo
siyang tapakan. Sa Amerika kaya o Japan?

At kahit hindi ka sanay sa mga gawaing makahayop,
natuto kang sumunod. Parang tugtog na maindayog.
Nililibang ang sariling matatapos ang lahat ng ito
at ang mga susunod na araw ay ilahas na magpapakita
ng silay ng araw. Magiging katulad mo din si Jessica,
ang kapitbahay na umuwing donyang-donya.
Ang amo raw ay napangasawa
at nakapagmana ng sangkaterba.

Mula sa paliparan, nangarap kang maging si Jessica.
Na sa pag-uwi makatapos ang mga ilang taon ay ibabandera
ang naipong kuwarta o maaari namang bago ring asawa.

Kagabi, ibinalita sa TV ang isang iniuwing kahon
na may lamang katawan ng isang “Jessica,”
tadtad ng pasa at asul na ang kulay ng kabuuan.
nagtatanong ang mga kamag-anak ng tunay na nangyari,
ngunit walang lumayaw na sagot sa tahimik na kahon.
Ang ulat ay nag-suicide, kahit malinaw na lamog sa bugbog.
Ang sabi’y nagpakamatay kahit basag ang bungo at maga ang mata.

Kanina, punong-puno ang paliparan ng mga tumatakas sa hirap.
Silang nadinig ang balita tungkol kay Jessica
ngunit bitbit sa maleta ang mga salitang *Bahala na*.

Naufnage*

*(sa mga nakulong sa ilalim ng Ali Mall septic tank)
Avez-vous une chambre avec salle de bains?****

Maaaring ito ang iyong tanong
sa una mong pag-ahon.

Masasanay din ako sa amoy.
Sa paligid, may aninag sa dilim ng tubig.
Nakalutang ang maraming pumupusag
na pag-aalala. Nalalambat ng iyong ilong
ang ilang tanong at takot. Kung kaya kayang
maglaho sa sabon ang mga dumikit na dumi.

Kung di ko lamang kailangan.
May dahas ang paligid dahil hindi mo maitawid
ang sarili sa ibabaw mula sa kinalubugan.
Pasan mo ang bigat ng mga nag-uunahang alon
kahit tahimik naman ang tubig.

*shipwreck

**Do you have a room with a private bathroom?

Ayaw kong malunod.

Sa lugar na ito, walang maaaring kapitan
kung hindi ang lakas ng sikmura,
o maaaring ang eksenang pasalubong sa pag-uwi:
ang anak na hihingi ng pasalubong,
o ang asawang hindi man magtatanong
ay tahimik na magmamasid kung saan ka
nanggaling at may ibang sangsang
ang iyong balat.

Pagkatapos nito, nais mong pumasok sa banyo.
Linisin ng sabon ang lahat ng bahaging kayang abutin nito.
Buhusan ng malinis na tubig ang baho ng kinalubugan.
Punuan ng daloy ang lahat ng sulok sa katawan.

Hindi ako magiging biktima ng lumulubog kong sarili.

Sa ilalim, habang patuloy ang kawag ng paa kasabay
ng pagkadurog ng mga dumi ang pagkadurog ng iyong sarili.
Barkong napasasaklolo na walang magawa sa hatak ng ilalim.

Pangalan ka lamang nang maiahon.

Timpi

Bakit pluma ang hawak ko

Sa balip na ari ng isang lalaki?

(Elynia Mabanglo, tugon sa paglaya ng isang babae at manunulat,
mula sa *Sarilaysay*)

Nasa mga palad ng isang babae
ang kanilang sinapupunan.
Bahay-batang lumilikha sa hindi masambit,
sa hindi magawa ng dibdib.
Maaaring kahapon, bawal sindihan
ng isang babae ang mitsa ng pakikipaglaban.
Dahil ang sabi'y sa kusina sila dapat manalamin,
sa loob ng bahay dapat ikulong ang husay.
Nasa mga palad ng isang babae ang buhay na kumikiwal,
pagsilang ng mithi na hindi lamang para sa isang lalaki.

At sa pagiging kagampan, sumisilay ang pag-asa ng bukas,
bukang-liwayway na hindi nananatili
sa mga banggera ng kabahayan.
Batid kong marami kang kinatatakutan, babae;
kung bakit sa pangalan ng lalaki nakakawing
ang iyong sarili ay di ko pa rin masabi.
Para sa akin, tuklasin mo ang silbi
ng araw, ng gabi.
Dahil sa katotohanan lamang,
dito kita lalong minamahal.